FORAY INTO POSTMODERNIST POETRY. ANALYSIS OF THE WORK OF ION STRATAN

Cristina-Lizeta Furtună
Lecturer, PhD, „Valahia" University of Târgoviște

Abstract: Ion Stratan is an unserialized, a difficult poet. He is the poet least adherent to eighties poetics, because he lacks the defining marks of the eighties spirit (realism, everyday life, objectualism), but uses lyrical humor, playful spirit, intertextuality. Considered "structural, a modernist poet", situated at the beginning in a "poetics of Mallarmée and Barbian origin", associated with "two epic masters" - Nichita Stănescu and Leonid Dimov -, close to Urmuz or Bacovia in certain creations, Ion Stratan will build a polyphonic vision that tries to express the inexpressible, to capture the essence, to draw the contours of absence, to imagine the unseen from a position hermetic, not devoid of playful inclination. In this sense, we propose that through this work to evoke the particularities of postmodernism through Stratan's impressive work.

Keywords: modern poetry, postmodernism, romanian literature, 80's generation, literary hermeticism

Mircea Cărtărescu consideră că optzecismul presupune existenţa a trei direcţii principale, „esenţială", „(micro) realistă şi biografistă" şi două tendinţe cu reminiscenţe moderne, aparţinând laturii textualiste, tendinţe considerate pe jumătate depreciativ„tardo-modernism"[1]. Prima, legată exclusiv de *Cenaclul de Luni*, e reprezentată de Trian T. Coşovei, Mircea Cărtărescu, Magdalena Ghica, Alexandru Muşina, Ion Stratan, Florin Iaru, Romulus Bucur, plus Liviu Ioan Stoiciu. Alături, o „poezie minimalistă" (abstractă, nonfiguративă) din care fac parte Petru Moroşan, Ion Bogdan Lefter, Bogdan Ghiu, Matei Vişniec, Elena Ştefoi, şi una „neoexpresionistă", scrisă de Ion Mureşan, Marta Petreu, Nichita Danilov etc. Poezia ultimelor două direcţii, considerată „impresionantă valoric, dar destul de neeevoluată ca poetică"[2], ar demonstra că o parte a poeziei '80 nu intră în paradigma postmodernă, chiar antologiile de grup *Aer cu diamante* şi *Cinci sunt heteroclite*, din acest punct de vedere. Autorul, care constată „inflaţia optzecistă" şi „instituţionalizarea optzecismului, transformarea lui în establishment cultural"[3], susţine că până şi *Cenaclul de Luni* conţine două direcţii distincte, minimalismul invocat ceva mai devreme dezvoltându-se aici. Cât despre optzecism, acesta e „un spaţiu de confluenţă şi echilibru"[4] între modernism, avangarde (inclusiv suprarealismul) şi postmodernismul genuin.

Cei mai importanţi reprezentanţi ai postmodernismului poetic românesc au mizat, înversurile lor, pe formule lirice diverse, conturând, în registre stilistice de o deconcertantă varietate, universuri poetice convergente totuşi, măcar din perspectiva prezenţei tutelare a unei conştiinţe artistice de maximă luciditate.

Încercând definirea generaţiei din care face parte Ion Stratan, demersul acestei analize ne obligă la evidențierea opiniilor criticii literare. Astfel, Mircea Martin realizează un *Portret de grup* al noilor poeţi, căutând să identifice principalele trăsături ale noii generaţii lirice: *Reprezentativă mi s-a părut însă atitudinea lor faţă de poezie, poezie pe care face impresia ca vor să o cucerească fugind de ea; îndepărtându-se, altfel spus,*

[1] Mircea Cărtărescu, 1999, p. 14.
[2] *Ibidem*.
[3] *Ibidem*, p. 18.
[4] *Ibidem*.

de ceea ce s-a făcut până la ei, de ceea ce au făcut cei care s-au afirmat înaintea lor[5]. Criticul constată drept efect al dorinţei de individualizare, fenomenul de deliricizare a poeziei, de prozaism, de „poetică a cotidianului", cu retorică a dezinhibării, a desolemnizării limbajului.

Articolul *Noua poezie nouă*, semnat de criticul Ion Pop, sugerează filiaţiile ce se pot stabili între poezia noului val şi predispoziţia avangardismului românesc spre farsă, bufonerie, spirit insurgent, dar şi voinţa de a înregistra, în modul cel mai prompt, fragmentarismul realului, aleatoriul senzaţiilor, fluxul continuu de imagini şi forme al concretului: „*lirismul lor e tulbure-aluvionar, dinamizat de energii obscure, greu de canalizat, antrenând cu sine mari suprafeţe «prozaice», ca în virtutea unor impulsuri ce caută înainte de orice altceva un impact cât mai profund cu «viaţa imediată»*[6]. Ion Pop remarca, de asemenea, conjugarea, la mulţi dintre tinerii poeţi, a rafinamentului construcţiei textuale, a discursului ce se autodemască ironic în calitatea sa de convenţie, cu tendinţa «transcrierii» evenimentului cotidian, a realizării acestui contact mai direct, mai puţin «poetic» cu realul"[7].

Nicolae Manolescu dedică, de asemenea, poeziei tinere a anilor '80 un articol intitulat *Cei mai tineri scriitori*, în care subliniază depoetizarea, atracţia spre real, revelaţiile cotidianităţii, refuzul evaziunii drept trăsături ale noii mişcări lirice.

Ion Stratan a cunoscut de-a lungul timpului mai multe abordări critice: Radu G. Ţeposu, în cartea sa *Istoria tragică şi grotescă a întunecatului deceniu literar nouă*, îl încadrează, în categoria fantezismului abstract şi ermetic, Mircea Cărtărescu îl consideră „*structural, un poet modernist, care torsionează limbajul la toate nivelurile sale ca să exprime un inexprimabil profund, de natură metafizică şi religioasă*"[8].

Nicolae Manolescu îl situează la începuturi într-o „*poetică de sorginte mallarméeană şi barbiană*", în vreme ce Mircea Mihăieş, ca de altfel majoritatea criticilor, vede la originile poetului „*doi magiştri tiranici: Nichita Stănescu şi Leonid Dimov*". Ion Bogdan Lefter scria, la momentul dispariţiei lui Ion Stratan, omul, că „*a fost unul dintre cei mai importanţi poeţi români ai ultimului sfert de secol. Lansat în «echipa» Cenaclului de Luni (1977-1983), a făcut figură aparte, continuând experimentele de limbaj ale aşa-numitei „generaţii '60". Cu o inepuizabilă inventivitate, modulând surprinzător cuvintele şi chiar silabele sau sunetele, a scris o abundentă poezie «metalingvistică», presărată cu formulări de o mare expresivitate. Sedus de paradoxuri şi de jocurile de cuvinte, a compus, de asemenea, aforisme ironico-parodice*"[9].

Poetul însuşi se autodefineşte într-un interviu cu poeta Angela Furtună astfel: „*Eu am aparţinut, dacă ar fi să accept paradigma dumneavoastră, ramurii conceptuale şi sintactice Poe-Wallace Stevens – Cummings – W.S.Merwin. Alţii au fost «whitmanieni» şi continuatori ai «generaţiei Beat». [...] Cred că una din definiţiile intelectualului este cuprinsă în sintagma «suferinţă pentru formă». Personal, mă apropii acum de o metaforă a asociaţiilor (cred eu) imprevizibile, combinate cu vechea mea sintaxă, în căutare de noi simboluri, dar cu o «nuanţă» de neosuprarealism. Generaţia '80 a fost şi este un mozaic, un puzzle, un mixtum compositum de forme (discurs, citate, citadinism, dialoguri etc.).* "[10]

Debutul său, în 1981 cu *Ieşirea din apă*, avea să confirme că spiritul generaţionist a căpătat o dimensiune profundă, introspectivă, prin natura poeziei scrise de Ion Stratan.

---

[5] Mircea Martin, 1978.
[6] Ion Pop, 2007, p. 3.
[7] *Ibidem*.
[8] Mircea Cărtărescu, 1999, p. 38.
[9] Ion Bogdan Lefter, 2005, p. 64.
[10] Interviu realizat de Angela Furtună, disponibil la https://www.poezie.ro/index.php/press/146576/Ion_Stratan_a_plecat_la_ceruri

Nicolae Manolescu avea să remarce acest debut drept cel mai promiţător din ultimele luni. Articolul său din *România literară* îl plasează pe Stratan în continuarea *Jocului secund* barbian, evidenţiind în acest volum „*un impresionism subtil, inteligent, bazat pe asocieri şocante şi pe alte reguli de construcţie decât acelea uzuale de limbă*". Criticul observă, de asemenea, o anume răceală datorată lipsei de încredere în sentimentalitate, preferându-se „*o retorică pur lexicală, nobilă, intelectuală, abstractă*"[11].

Marin Mincu reliefează „manşonul metafizic", „filonul hermetic" călăuzitor, care marchează individualitatea poetului. Această metafizicizare a discursului menţionată de critic este pusă mai degrabă sub semnul unei obscurităţi caracteristice liricii moderne, decât sub cel al hermetismului autentic.

Pentru Ion Bogdan Lefter volumul este unul „*subţire şi nu mai mult decât promiţător. O etalare de disponibilităţi mai degrabă decât actul de naştere al unui poet*". Se enumeră flexibilitatea limbajului, ignorarea posibilităţii de a comunica vreo semnificaţie, asociaţiile şocante şi „rimele iuţi". Acest joc de cuvinte, continuă criticul, aminteşte de maniera lui Nichita Stănescu, în vreme ce „*inteligenţa iute ascuţită a poetului, gata mereu să răstoarne clişeele de dragul ineditului*", se alătură „*scriiturii cultivate, în care se împletesc tot felul de aluzii, mai mult sau mai puţin culturale*."[12]

Poezia debutului stă, inevitabil, sub semnul volumului colectiv *Aer cu diamante* (1982), volum ce reprezintă începutul bătăliei conceptelor şi a atitudinilor din literatura română contemporană. Se prefigurează astfel o generaţie care are voinţa de a face ceva cu literatura română, o generaţie cu un suport teoretic şi cu un fond cultural temeinice. Apariţia volumului avea să provoace o serie de articole critice care surprind ermetismul, laconismul, jocul de cuvinte, invenţia fonologică şi morfologică.[13] Deşi volum colectiv, *Aer cu diamante* reuşeşte să impună pe Ion Stratan drept o figură vizibil distinctă, ce creează complexe, fiind foarte greu de analizat corect. Congenerul său, Traian T. Coşovei, recunoaşte că Ion Stratan a venit cu cel mai bun grupaj, lucru recunoscut de toţi: „*Nino, deşi tânăr, era la maturitatea mijloacelor expresivităţii poetice. O ironie superioară traversa poemele fără să estompeze accentele unui dramatism funciar, încifrat chiar în versurile de bravadă lexicală*"[14].

Un an mai târziu apare volumul *Cinci cântece pentru eroii civilizatori* (1983), unul plin de forţe şi metafore, de prospeţimea născută din dorinţa de a scrie marea poezie. De data aceasta, ermetismul este subsumat metaficicului abstract. La fel ca Ion Barbu, Stratan are o propensiune către jocul cu formele geometrice transpuse în literă. Prin articolul său, *Treptele viziunii*, Nicolae Manolescu îl consideră singurul poet cu adevărat dificil în cadrul generaţiei sale, remarcând la acesta „*o poetică de sorginte mallarméană şi barbiană, care nu doar condamnă orice elocvenţă, dar cultivă absenţa, virtualitatea, adică negativitatea lucrurilor*"[15]. La aceste observaţii adaugă inteligenţa, capacitatea de a economisi cuvintele, laconismul sintactic ca expresie a unei gândiri poetice foarte riguroase.

Al. Cistelecan reţine că „*e un tehnolog al textului poetic, unul care pune mereu pe standul de probă modalităţile discursului. Tehnicitatea sa a ajuns destul de repede, în câteva puncte la virtuozitate*"[16].

Pentru Ion Bogdan Lefter, acest volum este adevăratul început al poetului: „*Abia acum poetul devine ceea ce păruse că încearcă în câteva poeme de început: un poet ermetic, conceptualizant, modelând în limbaj forme ciudate asupra cărora veghează un*

[11] Nicolae Manolescu, 1983, p. 6.
[12] Ion Bogdan Lefter, 2005, p. 94.
[13] Nicolae Manolescu, 1983, p. 7.
[14] Traian T. Coșovei, 2005, p. 41.
[15] Nicolae Manolescu, 1983, p. 8.
[16] Alexandru Cistelcan, 1984, p.10.

demon al raţionamentului abstract”[17]. Deşi remarcă existenţa unui fin cunoscător al istoriei genului, criticul nu poate să nu sublinieze dificultatea ce stă la baza poeziei, predispoziţia ermetizantă sistematic deviată şi imposibilitatea comunicării de sens.

Volumul, cel mai convingător pentru ipostaza hermetică a poetului, vorbeşte, după Eugen Simion, de „*naşterea lumii, de pieirea lucrurilor şi de singurătăţile fiinţei*”. Criticul conchide prin faptul că Stratan e un „*poet de substanţă şi, în generaţia ’80, se arată a fi cel mai legat de conceptele şi temele modernităţii. Rezemat de Porţile Orientului, el aşteaptă, în fapt, fantasmele Sinelui şi ale spiritului însetat de metafizică*”[18].

După 1989, la 7 ani de la interdicţia scrisului impusă de autorităţile comuniste, apar trei volume de poezie, *Lumină de la foc* (1990), *Lux* (1992) şi *Ruleta rusească* (1993), care îi stabilesc profilul, constituindu-se ca „*centru de greutate al poeticii profesate de acesta*”[19]. Referindu-se la primul volum menţionat, Gheorghe Grigurcu remarcă: „*geneza îl fascinează. Dar condeiul său incredul şi ironic o împodobeşte cu semnele sale, aşa cum un pictor faimos îi pusese mustăţi Giocondei. Totul e superior, răsfăţat, impertinent*”[20].

De remarcat este următorul aspect: de la elementul primordial – apa – identificat în volumul de debut, continuat cu *Apa moale, Spălarea apei*, Stratan ajunge la un altul – focul – regăsit în volumele *Lumină de la foc* şi *Lux* şi perceput în sens eschatologic (poemele *O zi bună pentru a muri, De partea morţilor*), sau chiar la un al treilea – aerul – care face din Stratan un ultim poet romantic, în sensul poeziilor aeriene: „*era atât de la început că marea/ Evaporată ne privea de sus/ Şi fundul ei de leghe şi nisipuri/ De-abia fusese netezit şi pus/ Era atât de la început că timpul/ Se-ncovrigase, leneş, implodând/ Iar spaţiul spongios, fără de filmul/ Întinderii, nu mai era, pe când*” (*Sunet*).

Pentru Cornel Regman „titlul acesta (*Lumină de la foc*) poate să sugereze ceva mai mult decât propunea poemul în cauză, şi anume o veritabilă artă poetică ce pune accentul nu pe „*luminarea a giorno a sensurilor poemelor, ci pe menţinerea lor într-un stadiu de pâlpâire, asemeni văpăilor răspândite de focul din cămin sau de pe vatră, în obscuritatea unei încăperi*”[21].

Ruleta rusească (1993) a fost perceput ca o reconciliere cu formula poetică din *Ieşirea din apă* (Traian T. Coşovei), „cea mai bună carte de până acum”, unii critici remarcând totuşi că „un epigonism (în sensul *Epigoniilor* lui Eminescu, mereu citat şi parafrazat de poet) străbate volumul”[22], sau că „*intuiţia este muza care străbate de la un capăt la altul poezia lui Ion Stratan*”[23]. Volumul cumulează tensiuni, gravităţi, ironii, jocuri, în care politicul şi polemicul, demascatorul şi justiţiarul se îmbină armonios, ceea ce îl face pe Cornel Regman să afirme: „*La Stratan se petrece chiar fenomenul paradoxal că pe măsura accentuării ludicului şi a propensiunii spre comic, metafizicul se înteţeşte şi el, evident, în forme mai puţin ortodoxe înăduite de strania coabitare*”[24]. Criticul remarcă existenţa în acest volum a unei metafizici fără poezie, într-un soi de psalmi ce amintesc de Tudor Arghezi, cu trimiteri către versul stănescian, ca în versurile: „*Doamne, mută-mă dintr-un/ loc într-altul, Doamne, scrie cu mine/ un cuvânt dinaintea mişcării*”.

Pentru Marin Mincu, în acest volum „*se recuperează parţial tensiunea poetică, absentă în scriitura impersonală anterioară, iar subiectul poetizant agonizează, încleştat pe viaţă şi pe moarte în încercarea de a accede la real [...] în general, lui Ion Stratan îi*

[17] Ion Bogdan Lefter, 2005, p. 115.
[18] Eugen Simion, 1989, p. 301.
[19] Dan Cristea, 2008, p. 216.
[20] Gheorghe Grigurcu, 2000, p.437.
[21] Cornel Regman, 2002, p. 71.
[22] Gheorghe Grigurcu, 2000, p.402.
[23] Ioana Pârvulescu, 1994, p. 3.
[24] Cornel Regman, 2002, p. 81.

lipseşte acea încordare subiectivă în scriitură care să-l personalizeze, şi de aici impresia fadă a unui discurs inautentic"[25].

Pornind de la volumul *Mai mult ca moartea*, Mircea Diaconu lansează ipoteza conform căreia acesta se referă „*tocmai la experienţa aceasta textuală, la care realul este redus (sau mai degrabă ridicat), care e proiectată atât în referinţa periferică, suburbană şi imorală, cât şi în referinţa gravă, religioasă şi metafizică*"[26].

Cel mai puţin unitar volum de până atunci îi apare lui Al. Cistelecan ca fiind *De partea morţilor*, neputându-i trece cu vederea poetului „*perspectiva mai curând procedurală decât substanţială şi exaltarea mecanismelor de producţie textuală, ce prosperă în maniere diverse, încurajează o soluţie de amalgam, o paradă a formulelor", în vreme ce „multiplicitatea vocaţiei" duce la „un vacarm de nedescris*"[27].

Se poate observa faptul că receptarea operei lui Ion Stratan s-a făcut prin prisme diferite, raportate atât la generaţia din care face parte, cât şi la volumele aduse în discuţie.

În vreme ce Mircea Cărtărescu îl încadrează în direcţia esenţială a optzecismului, Radu G. Ţeposu vorbeşte despre „fantezismul abstract şi ermetic" al poetului, sesizat şi de Ion Bogdan Lefter, care consideră poezia lui Stratan ca fiind „conceptuală". Dacă Alexandru Muşina afirmă că Stratan cultivă o poezie a „textului", Gheorghe Crăciun o menţionează pe cea a „explorării", Mihail Vakulovski pe cea a „psihozei" sau „poezia din spaţiul psi", iar Octavian Soviany consideră că ceea ce constituie o marcă a poeziei cultivate de Stratan este „comedia limbajului şi drama semnificării". Cu toate acestea, majoritatea criticilor a sesizat predispoziţia ermetizantă a poetului care constituie o figură aparte în cadrul postmodernismului românesc.

Stratan a fost extrem de generos în ceea ce priveşte opţiunile sale estetice şi modalităţile de expresie specifice scrisului său. Fiecare declaraţie vădeşte un autor preocupat de generarea unui univers coerent, de relevarea unei chei de descifrare a scriiturii practicate. Poate că niciun alt autor al generaţiei sale nu a ţinut atât de mult să expliciteze actul creaţiei în dialogurile literare purtate cu diverşi oameni de cultură (Florin Dochia, Iolanda Malamen, Angela Furtună, Bogdan Stoicescu etc.).

Cum „*poet nu se poate deveni peste noapte, trebuie luni şi ani, poate decenii de efort şi concentrare, dăruire şi aproape jertfă pentru litera scrisă*", opera lui Stratan este rodul a două decenii şi jumătate de efort creator, ultimii ani fiind marcaţi de apariţia constantă a volumelor de poezie. Pentru Stratan, şi titlul unui volum este foarte important pentru că este o metaforă revelatorie, care aruncă o anumită lumină asupra întregii cărţi: „*Eu nu pun titluri pentru a fi un fel de listă a ceea ce se întâmplă în volum, ci caut să prind în copcile tropilor, asemenea gânduri, definitorii pentru carte*"[28].

Conştient de propria valoare, poetul face declaraţii lipsite de modestie, ca cele din volumul Ruleta rusească: „ *nu scriu versuri, scriu/ drumuri, care nu vreau să se piardă în exerciţiu*"[29], declaraţii care identifică metafora drumului cu experienţa unică, necesară pentru maturizarea lirică.

Aşa cum a remarcat şi critica literară, Stratan se dezice de aparentul realism al scriiturii sale: „*Deşi am asistat la un cenaclu în care generaţia '80 a pornit cu ironie, citadinism, intertextualitate, parafrază şi se numea între ghilimele, nu era o realitate, era o etapă până în postmodernism de mitizare... nu sunt un scriitor al realului. Nu ştim ce e realul. Realul aparţine fiecărei subiectivităţi precum există o paradigmă prin care noi înţelegem realul ca fiinţă cugetătoare şi sensibilă. Paradigma comună. Dar realul din*

[25] Marin Mincu, 2008, p. 981.
[26] Mircea Diaconu, 2002, p. 20.
[27] Alexandru Cistelcan, 1984, p.15.
[28] Constantin Trandafir, 2009, p. 1.
[29] Ion Stratan, 1993, p. 5.

poezia mea nu este un real de tip realist, adică decupajul de tip clasic balzacian să zicem din o coerenţă a fenomenelor obiective şi subiective percepute. Deci nu sunt un scriitor realist. Sunt într-un sens un scriitor livresc pentru că eu cred că livrescul nu este o piatră de moară cum se credea în anii '70. În anii '70 dacă nu erai dezinvolt, dacă nu trăgeai cu puşca în Dumnezeu, dacă nu erai frondeur, nu erai poet. Asta e partea rea a modelului Labiş, adică ideea de literatură fără cărţi. Vorbeşte bine în poezie, are vână, poate spune multe lucruri fără să facă referinţe culturale. Asta se credea că este suficient pentru un poet. Nu cred că este suficient. Este suficient pentru zece poezii, pentru douăzeci de poezii, nu este suficient pentru bătaie lungă"[30].

Marile teme şi toposuri ale operei lui Stratan se regăsesc, aproape în totalitate, între cele cultivate de poezia expresionistă: condiţia omului, criza existenţială, oraşul ca spaţiu al pierzaniei, declinul umanităţii, hazardul existenţei, absurdul, cinismul destinului, viziunile groteşti, vedeniile escatologice, presimţirea sfârşitului, coşmarul, apocalipsul, moartea, neantul. Judecând după temele abordate, după stil şi mijloace estetice, Stratan scrie o poezie a stării de criză, o poezie crepusculară, violentă şi neagră, concentrând mari tensiuni interne, al cărei mesaj prin gestul final este unul tragic: eşecul omului în univers, eşecul vieţii în faţa morţii, a absurdului şi a neantului. Privită în ansamblul ei, din totalitatea poemelor care comunică, fiecare, la intensităţi diferite, aceleaşi obsesii, teme şi idei, poezia lui Stratan este un continuum şi el obsesional, aducând-o dintr-un simplu registru tematic la nivel de prezenţă, de o frapantă fizicalitate perceptibilă.

BIBLIOGRAPHY

1. CĂRTĂRESCU, Mircea, *Postmodernismul românesc*, Editura Humanitas, Bucureşti,1999.
2. CISTELCAN, Al., „Cinci cântece pentru eroii civilizatori", în *Familia*, nr. 12/ 1984.
3. COŞOVEI, Traian T., „Un poet singuratic, ascuns în spatele metaforei", în *Observator cultural,* nr. 293/ 2005.
4. CRISTEA, Dan, *Poezia vie*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 2008.
5. DIACONU, Mircea A., *Poezia postmodernă*, Editura Aula, Braşov, 2002.
6. GRIGURCU, Gheorghe, *Un avatar al romantismului* din vol. *Poezie românăcontemporană*, Editura revistei *Convorbiri literare,* Iaşi, 2000.
7. MANOLESCU, Nicolae, în *România literară*, nr. 29/ 1983.
8. MARTIN, Mircea (coordonator), *UNIVERSITAS - A fost odată un cenaclu...*,Editura M.uzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2008.
9. MINCU, Marin, *Poezia română actuală*, Editura Pontica, Constanţa, 1999.
10. MINCU, Ştefania, *Despre starea poeziei*, Editura Pontica, Constanţa, 2003.
11. PÂRVULESCU, Ioana, în *România literară*, nr. 9/ 1994.
12. POP, Ion, *Avangardismul poetic românesc*, Editura Paralela 45, ed. a II-a, Cluj, 2007.
13. REGMAN, Cornel, *Dinspre „Cercul Literar" spre „Optzecişti"*, Editura CarteaRomânească, Bucureşti, 1997.
14. SIMION, Eugen, *Scriitori români de azi,* vol IV, Editura Cartea

[30] Ion Stratan într-un interviu acordat la postul local de televiziune Antena 1 Ploieşti.

Românească,Bucureşti, 1989.

15. STOICESCU, Bogdan, „Cartea care nu se-nchide”, în *Atitudini*, anul IV, nr.20/ iulie- septembrie 2014.

16. STRATAN, Ion, „Conştiinţă şi lirism. Activitatea Cenaclului de copii al Bibliotecii «N.Iorga»”, în *Atitudini*, Anul IV, nr.18/ ianuarie-martie 2003.

17. TRANDAFIR, Constantin, „Cum l-am cunoscut pe Ion Stratan”, în *Revista Nouă*, nr.10/ 2009.

18. VIERU, Mihai, *Ion Stratan*, Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2016.

19. www.reteaualiterara.ning.com

20. https://www.poezie.ro/index.php/press/146576/Ion_Stratan_a_plecat_la_ceruri